
STÁVKA V PLZEŇSKÉM DIVADLE

Jana Bělohlávková

Ráda bych se ve svém krátkém příspěvku zmínila o hospodářské krizi třicátých let našeho století a jejím odrazu na divadelní život v Čechách, konkrétně pak v Plzni. Tíživá hospodářská situace počátku třicátých let postihla řadu divadel a to se projevilo především v poklesu intenzity divadelního života. Můžeme uvést fakt, že od počátku předválečných let do této doby vznikla v ČSR pouze dvě nová operní tělesa — v Olomouci a Bratislavě —, zatímco jich však osm zaniklo. Nepříznivá doba velmi citelně dolehla i na plzeňskou scénu. Podnítila bouřlivé události během divadelní sezóny 1930/31.

Městské divadlo v Plzni bylo od roku 1928 zadáno soukromému divadelnímu podnikateli, vystupujícímu ve formě Divadelního sdružení, které mělo vést divadlo do 31. července 1932. Ředitelem byl operní ředitel Karel Veverka, který tuto funkci zastával již podruhé. Poprvé se stal ředitelem po odchodu Vendelína Budila v roce 1912, podruhé 1926 po Bedřichu Jeřábkoví. Právě během jeho druhého funkčního období dochází ke zřetelnému zhoršení v divadle, uměleckému poklesu souboru i k celkovému úpadku repertoáru. V roce 1930 se sice hrálo 41 činoher, 16 operet a 7 oper, ale již koncem sezóny se ohlašují finanční potíže. Divadlo patřilo k jednomu z nejméně dotovaných v Čechách, dostávalo pouze 125 tisíc korun ročně. Krize se otevřeně projevila v listopadu 1930, kdy byly hercům vypláceny jejich mzdy nepravidelně. Členové divadla na to odpověděli demonstračním průvodem. 14. ledna následujícího roku uveřejnily všechny plzeňské noviny Prohlášení činoherních a hudebních referentů. V článku se mimo jiné praví: „Uznáváme, že těžké postavení Městského divadla právě jako jiných československých divadel do velké míry vyplývá ze změněných podmínek, určujících povahu současné doby vůbec. Ale zároveň jsme přesvědčeni, že stejně významný podíl na tomto stavu připadá zvláštním příčinám, k nimž důrazně poukázati máme za svou povinnost. Jednu z hlavních příčin poklesu plzeňské scény spatřujeme v nedostatečné pružnosti obchodního a uměleckého vedení.“ Neutěšená situace začíná vzrušovat i plzeňské publikum. Skandálního stavu plzeňského divadla si povšiml také Julius Fučík v článku Stránka do dějin: Plzeňské divadlo na stránkách Tvorby z r. 1931 a podrobně ji rozebral. 16. ledna napětí v divadle vyvrcholilo. Herci čekali na svůj pravidelný plat, ale bylo jim oznámeno, že vyplacen nebude. Došlo totiž k exekučnímu zabavení subvence ministerstva školství a národní osvěty v obnosu 60 000 Kčs pro dlužnou pohledávku Všeobecné sociální pojišťovny ve výši 38 000 Kčs. Herci stanovili podmínku: buď budou do 12 hod. téhož dne vyplaceny platy, nebo se nebude konat představení. Situace se však nezlepšila, a tak přesně ve 12 hod. herci přerušili zkoušku na Novákovu Lucernu a opustili budovu divadla. Tím byla zahájena čtrnáctidenní stávka plzeňských herců. Situaci projednávala téměř denně městská a intendantní rada. Ze členů Divadelního sdružení byl ustaven akční výbor. Protože

se finanční otázka zatím nevyřešila, podal akční výbor návrh na uspořádání svépomocného podniku na pomoc sociálně nejslabším členům divadla. První akce, tzv. Pestrý večer, se konala 21. ledna v Měšťanské besedě. Na celovečerním programu se podíleli všichni členové divadla a představení vyvolalo neobyčejně živý ohlas u plzeňského obecnstva. Výtěžek činil přes 5000 Kč. Na 25. ledna byla připravena již další akce — matiné v Pekle — a večer se hrála v bývalém německém divadle veselohra A. Bacha *To neznáte Hadimršku*. Příští den se intendantní rada rozhodla vypsát soutěž na zadání divadla a prozatímně svěřit divadelní provoz Družstvu členů a přátel divadla, které se ustavilo 29. ledna 1931. Do soutěže se přihlásili tři uchazeči: Oto Alferi, Plzeňské divadelní podnikatelství a Bedřich Jeřábek, ředitel Velké operety v Praze. Bedřich Jeřábek měl již čtyřletou zkušenost s plzeňskými herci i s obecnstvem, o kterém říkal, že je jedno z nejdivadelnějších, jaké kdy poznal. Vývoj situace v plzeňském divadle pečlivě sledoval. Z jeho propočtů vyplývá, že během čtyřleté činnosti podnikatelů K. Veverky a Sv. Hrubého se prodělalo 900 000 Kč. Zajímavé byly Jeřábkovy plány. Počítal se spojením Městského divadla s divadlem v Čes. Budějovicích a Velkou operetou v Praze, čímž chtěl plně využít nákladných dekoračních a kostýmových úprav a zejména divadelních souborů, které by pohostinsky vystupovaly střídavě na jednotlivých scénách. Jeho plány se však neseťkaly s porozuměním, a tak vzal B. Jeřábek nabídku zpět.

Po vypsání soutěže předal Karel Veverka vedení divadla Družstvu členů a přátel divadla, které pod uměleckým vedením Josefa Fišera spravovalo divadlo po dobu čtyř let. Tím byla divadelní krize prozatímně vyřešena a 31. ledna divadlo opět po 15 dnech zahájilo provoz slavnostním představením *Prodané nevěsty*.

PRAMENY A LITERATURA

Společnost přátel českého divadla v Plzni. Archív m. Plzně. Zde písemnosti týkající se stávkový i zvláštní čísla plzeňských novin. Julius Fučík, *Stránka do dějin: Plzeňské divadlo*. Tvorba 6. č. 5 z 5. 2. 1931. /Pod pseudonymem Jan Bárta./